

Referat af møde i Arbejdsgruppen Sydlangeland onsdag den 26. maj 2013

Til stede: Bent S, Per, Helle H, Hanne, Jørgen R, Henrik, Poul H, Aksel, Jesper, Lissi, Jens Kristian, Anni, Helle S, Peter, Børge samt Helle Hjorth og Søren Ring fra sekretariatet (FVF).

Afbud: Knud, Allan.

Søren præsenterede indledningsvis sig selv, hvorefter der blev taget fat på mødets dagsorden.

Nyt fra sekretariatet

Det mest væsentlige nye var, at Helle Hjorth for få dage siden har meddelt, at hun har valgt at stoppe som ansat og frivillig i Fugleværnsfonden. Helle har så stor succes med sin egen freelance-virksomhed, at arbejdsmængden simpelthen er blevet alt for stor. FVF og de frivillige lykønskede Helle, og Søren forærede hende en orkidé, et par flasker øko-vin og gode ord med på vejen. Det var jo samtidig en trist og overraskende besked for arbejdsgruppen, som i syv år har haft glæden af Helles dedikerede og grundige arbejde som både den praktiske naturforvalter, alt-mulig-kvinde og kontaktperson for gruppen. En ny kontaktperson skal derfor findes. Flere i gruppen ytrede også ønske om at få mulighed for at sige et godt farvel en anden gang til Helle.

Orientering om projekt ved Kalveborg Voldsted:

Henrik (Mørup) orienterede, suppleret lidt af Søren, om den seneste udvikling i et projekt, som Langelands Kommune har på bedding ved Kalveborg Voldsted. Området er beliggende et stykke syd for Salme Nor på den anden side af det lille sommerhuskvarter.

Kommunen ønsker at få det markdrænvand, der i dag tilgår Salme Nor, ført til et nyt vådområde ved Kalveborg Voldsted. Formålet er at få begrænset problemerne med kvælstofbelastningen til Østersøen og Det Sydfynske Øhav. Et nyt vådområde vil fjerne/rene en del af dette kvælstof fra markdrænvandet, og Salme Nor vil samtidig få glæde af en mindre kvælstofbelastning, men vil umiddelbart også miste noget vand.

En løsning på dette vil være, og det har Henrik Mørup igennem sit arbejde i Rambøll så undersøgt og beregnet på for kommunen, at få ført mere vand fra Nørreballe og Tryggelev Nor til Salme Nor også. Det kan ske ved at få gennembrudt dæmningen med en stor vandtunnel og en bro henover. Hermed sikres, at mere vand kommer til Salme Nor.

Der er i dag to udløb fra Tryggelev og Salme Nor til havet, ét i hvert nor (og ét indløb). Det sydlige er det oprindelige udløb. Ved hjælp af stigborde kan man styre vandmængderne i de to nor.

Løsningen vil også indebære, at man kan, som kommunen og lodsejere også ønsker det, få sænket vandstanden lidt i Nørreballe Nor, som i dag ofte ligger lidt over det aftalte niveau.

Det er i øvrigt en mulighed også at få lukket de to store indløbsrør på kysten ind til Tryggelev Nor fra havet. Den løsning har nemlig aldrig rigtig fungeret godt nok.

Søren har fået tegninger og kort med hjem til sekretariatet, som også har fået tilsendt en projektbeskrivelse, og som nu kan tage stilling.

Arbejdsgruppen udtrykte generelt positivt velvilje overfor projektet.

Udførte arbejdsopgaver samt kort om "vinterlukket"

Der har ikke været arbejdsdage i december, januar og februar. Det fungerer godt, så gruppen mener, at man skal fortsætte med "vinterlukket".

Siden sidste møde i november er følgende opgaver blevet udført (inklusive Lissis hverdagshold):

- Piletræer fældet i rørskoven, Tryggelev Nor
- Buske langs stien til Trehøje "snappet" med gyvelsnapper
- Afbrænding af fældede tjørn, Salme Nor
- Slåenkrat ryddet, Lammehøj
- Stenreparation ved broerne, Nørreballe Nor
- Tjek af fuglekasser
- Udkigshuller ved diget ved pumpehuset
- Forårstjek og rengøring af skjulene
- Skodde opsat på hytten
- Tjek af kreaturhegn, østsiden
- Fældet træ, der hænger over hegnet ved pumpehuset
- Skraldindsamling på stranden
- Rydning af buske og græs ved hytten
- Oprydning af stynet træ ved skel til Naturstyrelsen, Gulstav Mose
- Folderopfyldning – så vidt muligt

Gruppen holder arbejdsdage den 3. lørdag i måneden, undtagen juli og december.

Sidste nyt fra "Banderne":

Hverdagsgruppen/Lissi:

Der er lavet huller i tjørnehegn ved stien over mod Trehøje. Der skal følges op med at få lavet større huller enkelte steder, så man kan se ud over Tryggelev Nor fra stiforløbet, der løber fra efter dæmningen og over til Trehøje. Det skal ikke være enkelte småklip, men fx en udvalgt mindre tjørn der fældes helt eller beskæres ret hårdt.

Gruppen mødes en (første?) tirsdag i måneden. Det plejer at foregå ved, at Lissi skriver til Helle, som sender en mail ud til hverdagsgruppen 8 - 10 dage før, de mødes. Denne gang ved alle dog, at næste hverdagsgruppearbejdsdag er den 11. juni kl. 9.00 ved Tryggelev hytten.

Sekretariatet skal herefter finde ud af, hvordan vi gør fremover. Normalt (i andre reservater) er arbejdsdagspåmindelser o.l. noget, som kontaktpersonen og de øvrige frivillige selv ordner imellem hinanden. Fx telefonisk eller på mail eller hvad der nu passer bedst. Hvis der er problemer med dette, kan sekretariatet dog træde til med en hjælpende hånd. Henvendelse til sekretariatsmedarbejder Hanne Havemose på mail: hanne.havemose@dof.dk eller på telefon 3328 3839.

Guidegruppen/Børge:

Gruppen afholder normalt ture den første søndag i måneden kl. 10.00 - 12.00 ved Gulstav Mose efterfulgt af en tur kl. 13.00 – 15.00 ved Tryggelev Nor. Se FVF's turfolder eller kalenderen nederst i dette referat. Næste gang er den 2. juni og så igen den 4. august.

Sekretariatet blev bedt om at være behjælpelig med at lave højtformat A4 laminering af 5 ark af opslag for næste tur og til hver tur. De skal fremsendes til Børge, som så får dem sat op i reservatet.

Børge orienterede også om, at ringmærkerfolket planlægger at sætte et aluminiumskab op i Gulstav Mose reservatet. John Teilgård, skovløberen fra Naturstyrelsen, ved mere herom. Søren gjorde opmærksom på, at der ikke skal sættes noget op (skab eller net eller andet) i reservatet, uden at sekretariatet har været inde over og godkendt eller afvist tiltaget. Det tog Børge med sig.

Fuglekassegruppen/Per:

Der skal flyttes nogle hvinandekasser fra bro nummer 2 ovre i Nørreballe Nor og længere ud imod pumpestationen. Der er også en sløpogave omkring bænkene ved Nørreballe Nor.

Gulstav Mose

Herefter fulgte en orientering om det mudrede område foran tårnet i Gulstav Mose. Det er pt. frahegnet, og det midlertidige hegn fjernes senere i sommer af skovløberen. Frahegningen vil formentlig have en gunstig virkning på bestanden af majgøgeurt.

Søren fortalte kort om EU LIFE 70+ projektet, hvor Gulstav Mose og Naturstyrelsens arealer er ét af 18 områder i et stort EU LIFE-projekt, der har fokus på rigkær og hvas avneknippe-moser. Gulstav Mose er en af de sjældne og velforvaltede hvas avneknippe-moser i Danmark. Projektet har en hjemmeside: <http://www.life70.dk/>, hvor I kan læse mere herom.

Foreløbig udestår noget overvågning af padder og nogle besigtigelser sammen med Naturstyrelsen. Hermed kan det afgøres hvor og hvordan, der skal ryddes i mosen for at hjælpe planten hvas avneknippe og den tilhørende på EU plan sjældne naturtype, som der er lidt mere om her: <http://da.wikipedia.org/wiki/Avneknippemose> og http://www.naturstyrelsen.dk/Naturbeskyttelse/Natura2000/Hvad_skal_vi_beskytte/Naturtyper/7210+Kalkrige+moser+og+sumpe+med+hvas+avneknippe/.

Projektet skal sikre, at naturtypen får det bedre (endnu bedre) og evt. udbreder sig mere i mosen og tilgrænsende arealer (på bekostning af tagrør især).

Kommende opgaver det næste halvår:

Helle H. laver en liste, der udsendes til alle sammen med referatet fra aftenens møde. Fra listen kan plukkes passende opgaver.

Orientering om gruppens materiel

Gruppens materiel er i garagen. Nøglen er det samme sted som til hytten/pumpehuset.

I garagen ligger også en materielliste, som Helle H opdaterer snarest.

Gyvelsekasser ligger hos Børge.

Jesper efterspørger en ansvarlig for materiellisten.

Jesper vil gerne låne FVF's kvashugger og sætte eget kardanled/-nagler på, så den kan tilsluttes hans egen M. Ferguson traktor?

Folderkasser:

Der springes typisk 3 folderkasser i luften hvert år til nytår.

To af dem ved Nørreballe Nor har desuden kendt bedre dage, og folderne bliver våde.

Arbejdsgruppen ønsker sig nye kasser eller nogle billigere kasser. I mellemtiden vil Børge reparere på kasserne.

Tak for et godt møde!

Søren Ring

Til kalenderen 2013:

Arbejdsdage og planlægningsmøder:

Der fortsættes med arbejdsdage hver 3. lørdag i måneden:

Juli	-	Sommerferie
Lørdag den 17. august	kl. 9.00	Arbejdsdag
Lørdag den 21. september	kl. 9.00	Arbejdsdag
Lørdag den 19. oktober	kl. 9.00	Arbejdsdag
Torsdag den 14. november	kl. 18.30	Planlægningsmøde
Lørdag den 16. november	kl. 9.00	Arbejdsdag

Herefter er der 'vinterlukket' indtil marts 2014.

NB! Lissi indkalder jævnligt til hverdagsarbejde – som regel er det en tirsdag.

Ture i 2013

Søndag den 4. august	kl. 10 – 12	Åbent Hus i fugletårnet ved Gulstav Mose
Søndag den 4. august	kl. 13 – 15	Tryggelev Nor – vi følger vadefuglene på vej
Søndag den 1. september	kl. 10 – 12	Hvepsevågens Dag – Gulstav Mose
Søndag den 1. september	kl. 13 – 15	Mød en fiskeørn – Tryggelev Nor
Søndag den 22. september	kl. 10 – 15	Fugletræk over Sydlangeland
Søndag den 6. oktober	kl. 10 – 12	Trækfugle på Sydlangeland – Åbent Hus
Søndag den 6. oktober	kl. 13 – 15	Ænder, gæs og ørne – Tryggelev Nor
Søndag den 3. november	kl. 10 – 12	Gæster fra nord ved Gulstav Mose
Søndag den 3. november	kl. 12 – 15	Tjek for sølvhejre – Tryggelev Nor
Søndag den 1. december	kl. 10 – 12	Ka' fugle jule? Vintertur til Sydlangeland
Søndag den 1. december	kl. 13 – 15	Juleænder i Tryggelev Nor